

Barometr Dotlenionych 2024

Sprawdź, w których miastach możesz
zaangażować się w akcje sadzenia drzew

Spis treści

- Barometr Dotlenionych miasto współtworzą jego mieszkańcy
- Sprawdziliśmy, w jakie akcje mogą zaangażować się mieszkańcy
- Wyniki badania
- Rodzaje akcji prowadzonych w miastach
- Korzyści i wyzwania
- Wnioski
- Sektor prywatny – naturalny partner
- Rekomendacje dla różnych grup interesariuszy
- Sześć dobrych praktyk

copyright ©2024 by Dotlenieni.org
www.dotlenieni.org
hello@dotlenieni.org

Specyfikacja badania

Cel badania: opracowanie bazy danych miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców zawierającej informacje na temat akcji nasadzeń drzew, w które w bezpośredni lub pośredni sposób mogą zaangażować się mieszkańcy.

Czas badania:
badanie zostało przeprowadzone w dniach od 09.02.2024 do 15.04.2024.

Metoda:
zapytania zostały przesłane:
- tradycyjnym mailem,
- mailem za pośrednictwem platformy ePUAP,
- za pośrednictwem formularza na stronie internetowej miasta.

Badanie przeprowadzone zostało przez
Quantify Sp. z o.o.
Ul. Królewska 65A/1, 30-081 Kraków

Barometr Dotlenionych miasto współtworzą jego mieszkańcy

Miasto współtworzą jego mieszkańcy – to oni, poprzez swoje zaangażowanie, mają wpływ na jego wygląd, atmosferę i jakość życia. Angażowanie mieszkańców w działania na rzecz zielonych terenów to nie tylko inwestycja w estetykę i ekologię, ale także w zdrowie, więzi społeczne i zrównoważony rozwój. To również idealna okazja do dzielenia się praktyczną wiedzą z zakresu ekologii i środowiska.

W czasach rosnącej urbanizacji i zmian klimatycznych lokalne społeczności stają się coraz częściej motorem napędowym działań na rzecz tworzenia nowych terenów zielonych w miastach. Na całym świecie, rośnie liczba inicjatyw, które angażują mieszkańców we wspólne sadzenie drzew, zakładanie ogrodów społecz-

nych czy rewitalizację zaniedbanych przestrzeni. Tego rodzaju działania nie tylko upiększają miejski krajobraz, ale przede wszystkim mają realny wpływ na ekologię, jakość życia i integrację lokalnych społeczności.

Tworzenie nowych terenów zielonych to coś więcej niż tylko troska o środowisko. Pełnią one również kluczową funkcję w kwestii poprawy jakości życia. Już kilkanaście minut spędzonych na łonie natury obniża poziom stresu i poprawia nastrój. Dlatego coraz częściej organizowane są akcje tworzenia „parków kieszonkowych” – małych, zielonych enklaw w centrum miejskiego zgiełku, gdzie mieszkańcy mogą choć na chwilę oderwać się od codziennych obowiązków. Ponadto badania pokazują, że w miastach z większą

ilością terenów zielonych mieszkańcy rzadziej cierpią na choroby układu oddechowego i sercowo-naczyniowego.

Ciekawostką jest fakt, że na świecie coraz więcej miast eksperymentuje z koncepcją „miast-leśnych”. Przykłady z Chin czy Singapuru pokazują, że budynki pokryte roślinnością mogą stać się nowym standardem w ekologicznej architekturze. W Polsce takie projekty dopiero zyskują na popularności, jednak idea zielonych dachów czy ścian jest coraz częściej wdrażana w naszych miejscowościach.

Wspólne działania ekologiczne kształtują miejskie ekosystemy, które będą służyć zarówno nam, jak i przyszłemu pokoleniom.

Łączymy ludzi z naturą – tak brzmi misja organizacji Dotlenieni.org. Jest ona ściśle związana z potrzebami społeczeństwa, które chce angażować się na rzecz środowiska. Od niemal dekady zapraszamy ludzi do wspólnego zazieleniania terenów miejskich i leśnych. Każdego roku organizujemy na terenie całego kraju ponad 50 tego typu wydarzeń, w których łącznie bierze udział kilka tysięcy osób.

Nasze działania potwierdzają, że w Polsce istnieje duże zapotrzebowanie na akcje pozwalające zaangażować się w działania na rzecz środowiska. Dotlenieni nie są jednak w stanie sprostać potrzebom całego kraju. W związku z tym postanowiliśmy sprawdzić, w jakich polskich miastach mieszkańcy mogą zaangażować się w sadzenie drzew w przestrzeni miejskiej, a przy okazji dowiedzieć się więcej np. o bioróżnorodności i dobrych eko-nawykach.

Czy jest tych akcji wystarczająco dużo? Czy w pełni odpowiadają na potrzeby lokalnych społeczności? Jakiego rodzaju rozwiązania są potrzebne? Na te i wiele innych pytań próbujemy odpowiedzieć w naszym Barometrze Dotlenionych. Mam nadzieję, że ta publikacja sprawi, że coraz więcej polskich miast będzie zainteresowanych tego typu działaniami oraz wymianą doświadczeń, a mieszkańcy znajdą odpowiedź, jak zaangażować się na rzecz środowiska w swoich miastach. Jesteśmy gotowi wspierać te przedsięwzięcia swoją wiedzą, bo uważamy, że połączenie ekologii i edukacji przynosi korzyści, zwłaszcza w dłuższej perspektywie. Życzę Państwu przyjemnej lektury.

Marek Kołkowski

CEO Dotlenieni.org

30 największych polskich miast sprawdziliśmy, w jakie akcje mogą zaangażować się mieszkańcy

W pierwszym kwartale 2024 roku zwróciliśmy się do urzędów miejskich w 30 największych polskich miastach (pod względem ludności) z zapytaniem: czy organizowane są w nich akcje sadzenia drzew, w które w sposób bezpośredni lub pośredni mogą zaangażować się mieszkańcy.

Zapytanie zostało wysłane do urzędów miejskich w: Opolu, Krakowie, Katowicach, Częstochowie, Rybniku, Wrocławiu, Zielonej Górze, Białymstoku, Warszawie, Gdyni, Rzeszowie, Tychach, Wałbrzychu, Łodzi, Olsztynie, Gliwicach, Elblągu, Chorzowie, Toruniu, Zabrze, Włocławku, Płocku, Tarnowie, Szczecinie, Lublinie, Dąbrowie Górniczej, Poznaniu, Kielcach, Gorzowie Wielkopolskim, Gdańsku.

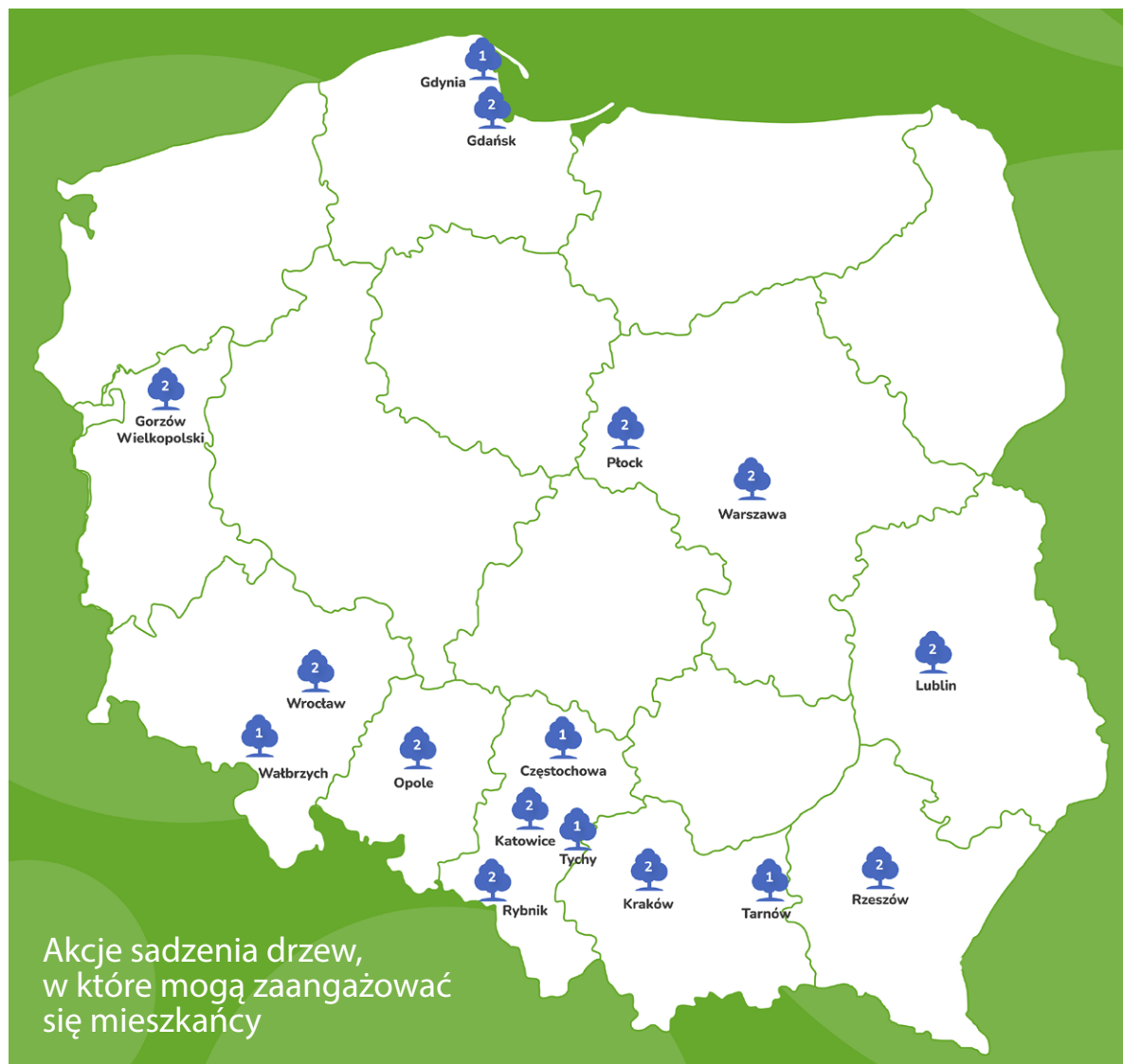
Łącznie w 16 największych polskich miastach organizowanych jest 27 inicjatyw związanych z sadzeniem drzew i tworzeniem nowych miejsc zielonych, w których mogą wziąć udział mieszkańcy.

W 5 miastach urzędy i jednostki podległe prowadzą jedną tego typu akcję sadzenia drzew: Częstochowa, Gdynia, Tarnów, Tychy, Wałbrzych.

Po dwie inicjatywy odbywają się w 11 miastach: Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Kraków, Lublin, Opole, Płock, Rybnik, Rzeszów, Warszawa, Wrocław.

W pozostałych 14 miastach urzędy i jednostki podległe nie prowadzą zorganizowanych akcji sadzenia drzew, w których mogą wziąć udział mieszkańcy, bądź też nie otrzymaliśmy od nich danych na ten temat.

Na mapie, znajdującej się po prawej stronie, zaznaczone zostały miasta organizujące akcje sadzenia drzew, w których może wziąć udział lokalna społeczność wraz z liczbą tych akcji.

Wyniki badania

Zielone akcje w polskich miastach

Badanie przeprowadzone w ramach Barometru Dotlenionych dostarczyło wielu interesujących informacji na temat akcji sadzenia drzew, w które mogą zaangażować się mieszkańcy, realizowanych w największych polskich miastach. Poniższe przykłady pozwalają lepiej zrozumieć strategię tworzenia nowych miejsc zielonych i angażowania do tego celu lokalnego społeczeństwa.

Miasto	Inicjatywa
Częstochowa	<p>Posadźmy drzewo w Częstochowie</p> <p>Akcja zainaugurowana w roku 2017, zachęcająca częstochowian do zasadzenia własnego drzewka w mieście. Była odpowiedzią na masowe wycinki drzew na działkach prywatnych, na które pozwoliła liberalizacja ustawy o ochronie przyrody.</p>
Gdańsk	<p>Okazjonalne akcje sadzenia drzew</p> <p>Szereg akcji, do których zapraszani są wszyscy mieszkańcy. Inicjatywy te polegają np. na sadzeniu drzew w pasach drogowych, na skwerach i w parkach oraz na sadzeniu lasu. Akcje tego typu są często realizowane we współpracy różnymi organizacjami i firmami.</p> <p>Sadzenie lasów metodą Miyawaki</p> <p>Akcje sadzenie drzew, krzewów i roślin leśnego runa, w których aktywny udział biorą mieszkańcy miasta. Metoda Miyawaki polega na tworzeniu tzw. lasów kieszonkowych poprzez sadzenie rodzimych drzew i krzewów w bliskiej odległości. Daje to możliwość szybkiego przywrócenia rodzimych gatunków roślin w zniszczonych ekosystemach.</p>
Gdynia	<p>Posadź drzewo</p> <p>W ramach programu uczniowie z lokalnych szkół mogą za pośrednictwem aplikacji zgłaszać propozycje lokalizacji nowych nasadzeń drzew w mieście. Następnie lokalizacje poddawane są pod głosowanie. Najpopularniejsze miejsca są analizowane pod kątem możliwości nasadzeń i przekazywane do realizacji do Wydziału Ogrodnika Miasta, który zleca posadzenie drzew.</p>

Gorzów Wielkopolski	<p>#RośnijMY</p> <p>Akcja polega na sadzeniu drzew dla nowo narodzonych mieszkańców przez ich rodziców lub innych prawnych opiekunów. Organizowana jest przez Wydział Promocji i Informacji Urzędu Miasta wspólnie z Nadleśnictwem Kłodawa i Polem Golfowym Zawarcie.</p> <p>Okazjonalne akcje sadzenia drzew</p> <p>Szereg akcji, do których zapraszani są wszyscy mieszkańcy. Przykładem takich akcji jest zrealizowane z okazji Dnia Drzewa nasadzenie drzewek w Parku 750-lecia Miasta oraz nasadzenie drzew przez Radę Seniorów na skwerze przy ul. Kazimierza Wielkiego.</p>
Katowice	<p>wCOP Drzewo</p> <p>Nowoczesna aplikacja mobilna, dzięki której w prosty i szybki sposób mieszkańcy Katowic mogą wskazać lokalizację dla nowych drzew w mieście. Wystarczy znaleźć działkę na mapie, wypełnić formularz on-line, a po zaakceptowaniu zgłoszenia umówić z urzędem dogodny termin sadzenia. Nasadzenia finansowane są przez ZZM w porozumieniu z wyłonionym w przetargu wykonawcą nasadzeń.</p> <p>Zielony Budżet Katowic</p> <p>Forma konsultacji społecznych mających na celu zdiagnozowanie potrzeb mieszkańców w zakresie szeroko pojętej ekologii i ochrony środowiska, a następnie realizację zadań publicznych. Każdy mieszkaniec Katowic może zgłosić swój wniosek do Zielonego Budżetu. Na realizację projektów przeznaczana jest określona pula środków. Podobnie jak w przypadku Budżetu Obywatelskiego, kwota ta jest rozdzielona między 22 dzielnice miasta.</p>
Kraków	<p>Inicjatywy lokalne</p> <p>Forma współpracy z mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania na rzecz społeczności lokalnej. Mieszkańcy mogą zgłosić swoją inicjatywę (m.in. w dziedzinie ekologia i ochrona przyrody), a także zaoferować swoją pracę społeczną, wkład rzeczowy (np. przedmioty, projekty konieczne do wykonania inicjatywy) lub wkład finansowy.</p> <p>Park Krakowian</p> <p>Krakowianie biorący udział w akcji mogą zasadzić w wyznaczonym terminie i miejscu drzewo upamiętniające narodziny dziecka. ZZM finansuje drzewa oraz umieszcza na nich pamiątkowe tabliczki.</p>

<p>Lublin</p>	<p>Indywidualne nasadzenia Mieszkańcy mogą zgłosić chęć sfinansowania zakupu drzew, które spełniają określone kryteria i wymagania urzędu.</p> <p>Zielony Budżet Każdy mieszkaniec miasta może mieć wpływ na tworzenie nowych terenów zieleni lub rewitalizację istniejących. Program ma za zadanie wpłynąć na poprawę jakości życia mieszkańców oraz funkcjonalności terenów zieleni. Zgłaszane pomysły na w początkowej fazie przechodzą ocenę formalną. W kolejnym kroku komisja ekspertów z zakresu zieleni i architektury krajobrazu wyłania najlepsze projekty. Realizacja projektów jest możliwa przede wszystkim na otwartych i ogólnodostępnych terenach Gminy Lublin przeznaczonych dla szerokiego grona użytkowników.</p>	<p>Rybnik</p>	<p>Inicjatywy lokalne Inicjatywy polegające na tworzeniu nowych zielonych przestrzeni we współpracy z Fundacją „Mój Las” lub radami dzielnic.</p> <p>Inicjatywy realizowane z placówkami edukacyjnymi i pomocowymi Cykliczne zajęcia o tematyce ogrodniczej. W ramach tego działania odbywają się warsztaty ekologiczne oraz różnego rodzaju aktywności, takie jak zakładanie rabatki z kwiatami, wspólne sadzenie cebul kwiatowych na skwerach miejskich czy zakładanie ogrodu sensorycznego.</p>
<p>Opole</p>	<p>Posadź Drzewo z Prezydentem Rodzinna akcja sadzenia drzew mająca na celu zazielenienie Opola i zaangażowanie mieszkańców do wspólnego działania na rzecz środowiska. W trakcie wydarzenia odbywają się gry, warsztaty i konkursy.</p> <p>Inicjatywy lokalne Akcje sadzenia drzew, w których udział bierze lokalna społeczność, często poprzedzone spotkaniami edukacyjnymi z leśnikami, których celem jest przybliżenie uczestnikom zasad ochrony środowiska oraz świadomego korzystania z zasobów, takich jak woda, energia czy ciepło. Jedną z takich akcji był Las pełen energii.</p>	<p>Rzeszów</p>	<p>Sadzenie drzew z prezydentem Akcja sadzenia drzew odbywająca się pod patronatem prezydenta miasta, połączona z piknikiem ekologicznym (strefa rekreacji, gier i zabaw, warsztaty z ekologii oraz dmuchańce i stoiska z przekąskami).</p> <p>Zielony Fundusz dla Rzeszowa Akcja jest odpowiedzią na inicjatywy oddolne mieszkańców, fundatorów, ekspertów, firm odpowiedzialnych społecznie oraz osób zainteresowanych poprawą przestrzeni Miasta Rzeszowa. Zgłaszane inicjatywy realizowane są na terenach będących w utrzymaniu Zarządu Zieleni Miejskiej w Rzeszowie. Dodanie cegiełki w postaci „darowizny” umożliwia sfinansowanie konkretnego celu np. nasadzenia drzew, roślin ozdobnych, zbudowanie małej architektury, czy też wsparcie przestrzeni przyjaznej dzikim zwierzętom.</p>
<p>Płock</p>	<p>Drzewa Młodych Płocczan Celem akcji jest pobudzenie aktywności mieszkańców miasta, poprzez udział w sadzeniu drzew upamiętniających narodziny najmłodszych mieszkańców Płocka.</p> <p>Zapuść korzenie w Płocku Kampania społeczna skierowana do płocczan mająca na celu podniesienie świadomości dotyczącej stanu środowiska naturalnego, możliwości jego ochrony oraz sposobów ograniczenia negatywnego wpływu człowieka na przyrodę. Mieszkańcy mają możliwość zgłaszania lokalizacji, w których chcieliby, żeby zostało posadzone drzewo. Po pozytywnej weryfikacji lokalizacji takich nasadzeń dokonuje miasto.</p>	<p>Tarnów</p>	<p>Indywidualne nasadzenia Każdy mieszkaniec miasta w porozumieniu z Referatem Gospodarki Komunalnej może posadzić drzewa na terenach należących do Gminy Miasta Tarnowa.</p>
<p>Tychy</p>	<p>Rodzinne Sadzenie Drzew Mieszkańcy Tychów, którym urodziło się dziecko, mogą upamiętnić ten moment tradycyjnym posadzeniem drzewa. Organizatorzy przygotowują niezbędne narzędzia i wyposażenie.</p>	<p>Tychy</p>	<p>Rodzinne Sadzenie Drzew Mieszkańcy Tychów, którym urodziło się dziecko, mogą upamiętnić ten moment tradycyjnym posadzeniem drzewa. Organizatorzy przygotowują niezbędne narzędzia i wyposażenie.</p>
<p>Wałbrzych</p>	<p>Czysty Zielony Wałbrzych Cykliczna akcja zachęcająca mieszkańców do zaangażowania się w wyznaczonym terminie we wspólne sadzenie drzew, sprzątanie terenów zielonych oraz promowanie zdrowego trybu życia.</p>	<p>Wałbrzych</p>	<p>Czysty Zielony Wałbrzych Cykliczna akcja zachęcająca mieszkańców do zaangażowania się w wyznaczonym terminie we wspólne sadzenie drzew, sprzątanie terenów zielonych oraz promowanie zdrowego trybu życia.</p>

Warszawa

Miejskie Centrum Kontaktu Warszawa 19115

Program dający możliwość zgłoszenia pomysłu na ulepszenie miasta, w tym zasadzenia drzewa i tworzenie nowych zielonych przestrzeni.

Zielony Fundusz dla Warszawy

Fundusz umożliwia przedsiębiorcom i innym podmiotom, w tym mieszkańcom, uczestnictwo w rozwoju i utrzymaniu terenów zieleni w mieście. Wspierając finansowo Fundusz, można pomóc zapobiegać skutkom zmian klimatycznych i przyczynić się do zwiększania różnorodności biologicznej stolicy. Zielona inicjatywa może dotyczyć parków i skwerów oraz pasów zieleni przy ulicach, którymi opiekuje się Zarząd Zieleni m.st. Warszawy.

Wrocław

WROśnij we WROcław

Akcja polega na sadzeniu drzewek, których patronami zostają dzieci urodzone w ostatnim czasie we Wrocławiu. Celem jest powiększanie areалу zieleni w mieście. W akcji biorą udział rodziny najmłodszych wrocławian, które drzewkami świętują pojawienie się na świecie ich dziecka. Organizatorami są Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego i Zarząd Zieleni Miejskiej we Wrocławiu, a partnerem bywają różne instytucje.

Zielony Mecenat

Akcja polega na podpisaniu umowy darowizny i przekazaniu środków na rośliny (lub inne elementy zagospodarowania miejskich terenów zieleni), których zakup, posadzenie i pielęgnację zleca miasto.

Ponadto we wszystkich miastach, które wzięły udział w Badaniu, realizowane są Budżety Obywatelskie, czyli demokratyczny proces dyskusji i podejmowania decyzji, w którym to mieszkańcy gminy decydują o tym, w jaki sposób wydawać część środków z jej budżetu. W ramach tych inicjatyw możliwe jest również zgłoszenie wydarzenia polegającego na stworzeniu nowego miejsca zielonego i zaangażowanie do tego celu lokalnej społeczności.

Zielona infrastruktura miejska

Tworzenie nowych terenów zieleni w miastach to nie tylko odpowiedź na potrzebę estetyki czy rekreacji, ale także niezbędny krok w walce z wyzwaniami współczesnych miast, takimi jak zmiany klimatyczne, zanieczyszczenie powietrza czy efekt miejskiej wyspy ciepła.

Tereny zieleni poprawiają mikroklimat miasta, redukując temperatury latem i przeciwdziałając efektowi miejskiej wyspy ciepła, który sprawia, że obszary zurbanizowane są cieplejsze niż okolice wiejskie.

Zieleń miejska odgrywa również kluczową rolę w poprawie jakości życia mieszkańców, wpływając zarówno na ich zdrowie fizyczne, jak i psychiczne, a także na stan środowiska. Odpowiednio zaplanowana odgrywa również

ważną rolę w adaptacji miast do zmian klimatycznych, tworząc tzw. zieloną infrastrukturę, która spełnia funkcje ochronne, ekologiczne i społeczne.

Tereny zieleni mogą pełnić różnorodne funkcje – od miejsc rekreacyjnych po obszary edukacyjne. Planowanie takich przedsięwzięć musi jednak uwzględniać szereg aspektów. Należy zwrócić uwagę na dobór gatunków roślin, które będą odporne na zmieniające się warunki klimatyczne, a także na lokalne warunki glebowe. Kluczowe jest, by przestrzenie te były łatwo dostępne dla wszystkich mieszkańców, a także uwzględniały potrzeby różnych grup społecznych. Przemysłana zieleń miejska przyczynia się do poprawy jakości życia, zdrowia mieszkańców, a także tworzy przyjazne i zrównoważone środowisko.

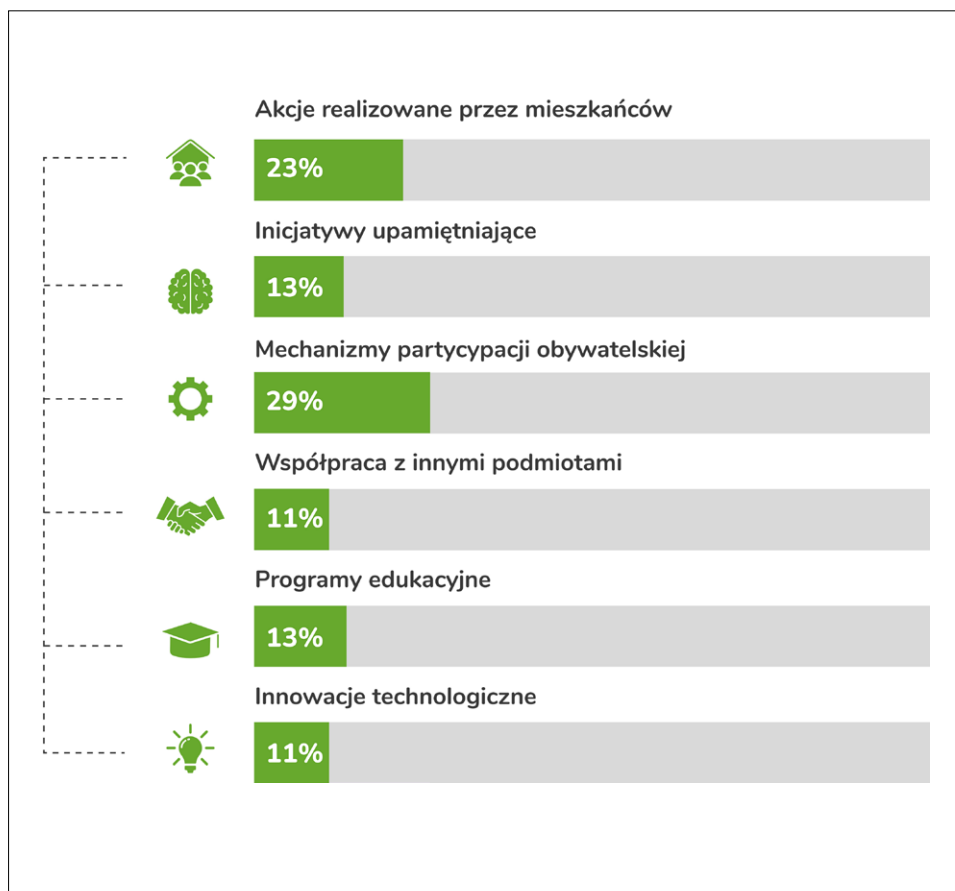

Weronika Korf

Architekt krajobrazu

Rodzaje akcji prowadzonych w miastach

W 16 największych polskich miastach realizowanych jest łącznie 27 inicjatyw związanych z sadzeniem drzew i tworzeniem nowych przestrzeni zielonych, w które w sposób bezpośredni lub pośredni mogą zaangażować się mieszkańcy. Ta liczba wskazuje na rosnącą świadomość potrzeby zazieleniania przestrzeni miejskich, ale jednocześnie sugeruje, że jest jeszcze wiele do zrobienia w tym zakresie. Badanie ujawniło również szerokie spektrum realizowanych inicjatyw, co świadczy o kreatywnym podejściu miast do kwestii zazieleniania:

Akcje realizowane przez mieszkańców

Programy takie jak „Posadźmy drzewo w Częstochowie” czy „wCOP Drzewo” w Katowicach bezpośrednio angażują mieszkańców miast w proces sadzenia tworzenia nowych miejsc zielonych, budując poczucie odpowiedzialności za środowisko lokalne.

Inicjatywy upamiętniające

Programy jak „Park Krakowian”, „Drzewa Młodych Płocczan” czy WROśnij we WROcław łączą sadzenie drzew z ważnymi wydarzeniami w życiu mieszkańców, tworząc w ten sposób emocjonalną więź z zielenią miejską.

Programy edukacyjne

Akcje takie jak „Posadź drzewo” w Gdyni kładą nacisk przede wszystkim na edukację ekologiczną. Jest to kluczowe dla długoterminowej zmiany postaw. Pozwala na budowanie społeczeństwa zaangażowanego w działania na rzecz środowiska.

Innowacje technologiczne

Wykorzystanie aplikacji mobilnych do zgłaszania lokalizacji nasadzeń (Gdynia) czy tworzenie Zielonych Funduszy (Warszawa, Rzeszów) pokazują, jak nowoczesna technologia może wspierać inicjatywy ekologiczne.

Mechanizmy partycypacji obywatelskiej

Programy umożliwiają mieszkańcom zgłaszanie (Tarnów, Opole, Płock) i realizację projektów nasadzeń, pozwalają na zbudowanie świadomej i zaangażowanej społeczności, która chce brać aktywny udział w procesie zazieleniania miasta.

Inicjatywy realizowane z innymi podmiotami

Inicjatywy lokalne oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami pozwalają na wykorzystanie źródeł niedostępnych dla samorządów. Pokazują również, jak duży jest potencjał partnerstw międzysektorowych.

Korzyści i wyzwania

Inicjatywy tworzenia nowych miejsc zielonych w przestrzeni miejskiej przynoszą szereg korzyści, takich jak:

- poprawa jakości życia w miastach poprzez zwiększenie ilości terenów zielonych,
- przeciwdziałanie zmianom klimatycznym i redukcja emisji CO₂,
- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- integracja społeczności lokalnej wokół wspólnego celu,
- Promowanie zdrowego trybu życia, w kontakcie z naturą.

Jednocześnie przeprowadzone przez nas badanie ujawnia również różnego rodzaju wyzwania, takie jak:

- duże zapotrzebowanie na nowe tereny zielone w miastach, znacznie przekraczające obecne możliwości,
- potrzeba zwiększenia skali i częstotliwości akcji sadzenia drzew,
- konieczność ciągłej edukacji ekologicznej, szczególnie wśród młodszego pokolenia,
- potrzeba większej koordynacji działań między różnymi interesariuszami miejskimi.

Zazielenianie zurbanizowanych przestrzeni miejskich ważna oś miejskiej polityki zrównoważonego rozwoju

Zazielenianie mocno zurbanizowanych przestrzeni miejskich to ogromne wyzwanie, przed którym stoją współczesne miasta. Działania prowadzone w tym zakresie muszą być ważną osią miejskich polityk i programów zrównoważonego rozwoju. Ich zakres, sposób realizacji a przede wszystkim efekt nierozłącznie wiążą się z budowaniem społecznej świadomości. Miasto współtworzą jego mieszkańcy. Kraków zdając sobie sprawę ze znaczenia partycypacji, ale również oddolnych inicjatyw od wielu lat prowadzi wielotorowe działania w tym zakresie. To z jednej strony wskazane w raporcie akcje mające na celu angażowanie mieszkańców, z drugiej strony edukacja, zwłaszcza pokole-

nia najmłodszego, ponieważ to ona przynosi stałe i długoterminowe efekty. W Krakowie działa ponad 20 ogrodów społecznych, które stając się oazami miejskiej bioróżnorodności, zraszają ludzi świadomych ekologicznie i zaangażowanych społecznie. W ramach projektu Ogród z klasą krakowskie szkoły zamieniają zwykłe podwórka w przyszkolne ogrody, a adepci Szkoły Miejskich Ogródników zazieleniają swoje podwórka i balkony. Stałe działania prowadzą m.in. takie miejskie podmioty jak Centrum Edukacji Ekologicznej Symbioza Zarządu Zieleni Miejskiej czy Centrum Edukacji Klimatycznej. Sukces działań to w dużej mierze ich uzupełniająca się wielopłaszczyznowość, którą Kraków stara się realizować w codziennych działaniach.

Urząd Miasta Krakowa

Barometr Dotlenionych – wnioski

Polacy coraz częściej dostrzegają problem kryzysu klimatycznego i rozumieją, w jaki sposób powinniśmy z nim walczyć. Dotleniony Barometr wyraźnie wskazuje, że w największych miastach naszego kraju organizowanych jest wiele akcji o charakterze ekologicznym i środowiskowym, w które mogą angażować się mieszkańcy. Zapotrzebowanie na zieleń jest jednak ogromne i bez odpowiedniej strategii bardzo trudno będzie sprawić, by Polska stała się krajem, w którym ekologia odgrywa należytą jej rolę. Kluczem do sukcesu jest:

- **Konsekwentne zwiększanie liczby akcji** mających na celu tworzenie nowych zielonych przestrzeni po uprzednim zaplanowaniu tego procesu i konsultacji ze specjalistami z zakresu urbanistyki i ochrony środowiska.
- **Budowanie strategii zazieleniania miast** zgodnie z zapotrzebowaniem danego miasta.
- **Łączenie akcji sadzenia drzew z procesem edukacji ekologicznej**, zwłaszcza wśród najmłodszych pokoleń.
- **Współpraca międzysektorowa**, czyli angażowanie w akcje tworzenia nowych zielonych przestrzeni przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Lokalna społeczność powinna brać udział w procesie zazieleniania miasta

Zrównoważony rozwój w kontekście zazielenienia terenów miejskich jest kluczowym elementem poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska. Zmiany klimatyczne stanowią poważny problem i wymagają realnych działań. Aby niwelować ich negatywne skutki, istotne jest również edukowanie mieszkańców, oraz zwiększanie ich świadomości na temat korzyści płynących z tworzenia nowych zielonych przestrzeni w miastach. Ważne jest również zapewnienie lokalnej społeczności udziału w decydowaniu o formie zazielenienia danego terenu poprzez konsultacje społeczne czy działania partycypacyjne. Ostatnim aspektem jest pozyskiwanie funduszy czy zewnętrznych inwestorów.

Często jednak kwestia finansowa stanowi największą barierę przy realizacji przyrodniczych zamierzeń czy organizowaniu akcji proekologicznych w mieście. Jednym z naszych programów stałych, mającym na celu tworzenie, rewitalizowanie terenów zieleni czy zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej, w którym biorą udział mieszkańcy Lublina, zgłaszając swoje wnioski i projekty, jest Zielony Budżet. Przez tych 7 lat wiele terenów zieleni powstało, ale również wiele „odzyskaaliśmy”. Realizowaliśmy m.in. nasadzenia w pasach drogowych, tworzyliśmy skwery kieszonkowe, ogrody deszczowe, rozbrukowaliśmy nawierzchnie utwardzone w centrum miasta. Nie ustajemy w działaniach, planujemy i realizujemy dalej.

Urząd Miasta Lublin

Sektor prywatny – naturalny partner

Sadzenie drzew w przestrzeni miejskiej, rewitalizacja terenów zielonych, tworzenie skwerów kieszonkowych lub ogrodów deszczowych, zielone akcje na rzecz instytucji użyteczności publicznej – to tylko niektóre działania realizowane przez wiele miast w Polsce we współpracy z sektorem prywatnym.

Często inicjatywy te angażują również lokalną społeczność. W niektórych przypadkach mieszkańcy mogą wziąć udział w samym procesie sadzenia drzew i krzewów. Istnieją również akcje pozwalające na wybór określonego miejsca za pośrednictwem aplikacji lub udział w głosowaniu. Kolejnym przykładem są wydarzenia zachęcające np. do korzystania z rowerów miejskich, wykonania danej czynności lub kupna jakiegoś produktu, a firmy zobowiązują się do posadzenia w zamian określonej liczby drzew.

Przedstawiciele sektora prywatnego mogą zatem stać się naturalnym partnerem miast, pozwalającym na zorganizowanie większej liczby interesujących akcji proekologicznych, w które może zaangażować się lokalna społeczność.

Coraz więcej firm realizuje strategię zrównoważonego rozwoju, która ściśle łączy się z odpowiedzialnością ekologiczną. Sadzenie drzew to forma działania, która przynosi korzyści zarówno mieszkańcom, jak i samym przedsiębiorstwom,

które chcą poprawić swój wizerunek i wzmocnić relacje z lokalnymi społecznościami. Dla miast współpraca z prywatnym sektorem oznacza z kolei nie tylko pozyskanie funduszy np. na zakup sadzonek czy organizację wydarzeń, ale także dostęp do profesjonalnego wsparcia logistycznego i promocyjnego. Przedsiębiorstwa mają doświadczenie w realizacji dużych projektów, co przekłada się na sprawne zarządzanie akcjami – od planowania, po koordynację działań. Co więcej, firmy dysponują szerokimi kanałami komunikacji, dzięki czemu mogą efektywnie angażować w wydarzenia ekologiczne zarówno swoich pracowników, jak i mieszkańców.

Zaangażowanie prywatnych firm w akcje sadzenia drzew wzmacnia także aspekt społecznej integracji. Wspólne działania z mieszkańcami pozwalają na budowanie więzi między pracownikami firm a społecznością lokalną, co jest kluczowe w czasach, gdy konsumenci coraz częściej oczekują od marek nie tylko produktów i usług, ale także wartościowych działań na rzecz dobra wspólnego. Współpraca między sektorem prywatnym a miastami w zakresie takich inicjatyw przyczynia się nie tylko do poprawy stanu środowiska, ale także do rozwoju dialogu społecznego i wspierania aktywnego obywatelstwa.

Wolontariat pracowniczy i inicjatywy oddolne

O tym, że należy dbać o zieleni w obszarze miejskim, nie należy nikogo przekonywać. Ważne jest, żeby skutecznie zachęcać pracowników do udziału w takich projektach. W Providencie od 2006 r. funkcjonuje program wolontariatu pracowniczego Tak! Pomagam. Wolontariusze sami przygotowują projekty i wybierają beneficjentów. Wśród zrealizowanych pomysłów jest sadzenie krzewów i roślin ozdobnych w Przedszkolu dla Dzieci Słabowidzących „Sowy Mądrej Głowy” w Warszawie. Projekt został przeprowadzony przez członków

zarządu firmy we współpracy z organizacją społeczną Dotlenieni.org. Nasi pracownicy i Doradcy Klienta często realizują „zielone” wolontariaty. Zagospodarowali teren wokół DPS w Katowicach, posadzili kwiaty, krzewy i założyli mini warzywniak. Przy Specjalnym Ośrodku dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Dąbrowie Górniczej zrobili zielony plac zabaw. W Zawierciu we współpracy z władzami miasta przygotowali tętnię solankową. Uporządkowali teren, posadzili rośliny słonolubne i posiali trawę.

Agnieszka Krajnik
Ekspert ds. Zrównoważonego Rozwoju

Provident Polska

Rekomendacje dla różnych grup interesariuszy

Dla społeczności lokalnych

- Aktywne uczestnictwo w istniejących inicjatywach miejskich oraz innych akcjach ekologicznych organizowanych przez różne organizacje.
- Inicjowanie oddolnych akcji sadzenia drzew w swoich dzielnicach, np. poprzez udział w budżecie obywatelskim.
- Edukacja sąsiadów i znajomych na temat korzyści płynących z terenów zielonych.

Dla organizacji pozarządowych

- Nawiązanie współpracy z władzami samorządowymi w zakresie szeroko pojętej działalności ekologicznej.
- Udział w konkursach o realizację zadań publicznych w zakresie ochrony środowiska i innych programach ekologicznych.
- Tworzenie inicjatyw oddolnych w ramach partnerstwa pomiędzy trzecim sektorem a samorządem terytorialnym.

Dla sektora prywatnego

- Rozważenie włączenia akcji sadzenia drzew do programów CSR firmy.
- Organizacja wolontariatu pracowniczego związanego z zazielenianiem miasta.
- Nawiązanie partnerstw z lokalnymi władzami i organizacjami ekologicznymi.
- Organizowanie wykładów i warsztatów dla pracowników – poszerzenie wiedzy o ekologii i zainteresowanie uczestników tym tematem.

Aktywny wypoczynek, wiedza, odpowiedzialność i ekologia

Organizujemy szereg akcji mających na celu nie tylko aktywizację społeczeństwa i otwieranie ludzi na kontakt z naturą, ale również promocję aktywnego wypoczynku na świeżym powietrzu, edukację ekologiczną oraz promocję zdrowia fizycznego i psychicznego.

Zainteresowanie mieszkańców akcjami sadzenia drzew jest bardzo duże. Angażują się niejednokrotnie całe rodziny. Z naszych spostrzeżeń wynika, iż mieszkańcy bardzo chętnie uczestniczą w nich nie tylko w celu aktywnego i przyjemnego spędzenia czasu z naturą, ale też w celu chęci włożenia swojego realnego wkładu w działania zmierzające do powiększenia zasobów przyrodniczych w mieście.

W ramach naszego Budżetu Obywatelskiego w 2021 roku po raz pierwszy wyodrębniono Zielony Budżet Obywatelski, którego założeniem był rozwój publicznych, ogólnodostępnych miejskich terenów zieleni poprzez budowę nowych przestrzeni zielonych oraz renowację i modernizację zagospodarowania istniejących. To odpowiedź na potrzeby mieszkańców wyrażona w formie przedkładanych projektów w 5 obszarach tematycznych: nasadzenia roślinności na terenach zieleni miejskiej, nowe przestrzenie zielone, budowa ogrodów deszczowych, renowacja i modernizacja istniejących terenów zieleni, działania ekologiczne.

Urząd Miejski w Gdańsku

Sześć dobrych praktyk dla zielonych miast

Na podstawie wyników Barometru Dotlenionych przygotowaliśmy zestaw informacji, które powinny stanowić punkt wyjścia dla wszystkich jednostek bezpośrednio lub pośrednio zaangażowanych w proces tworzenia nowych terenów zielonych w przestrzeni miejskiej. Stworzyliśmy na ich podstawie 6 zaleceń, które w naszej opinii w pozytywny sposób wpłyną na budowanie dalszych strategii dotyczących tego zagadnienia:

Więcej akcji zazieleniania miast, więcej korzyści dla mieszkańców

To sposób na poprawę jakości życia w miastach. Więcej drzew oznacza czystsze powietrze, lepszą ochronę przed upałami i bardziej przyjazne miejsca do odpoczynku. Zielone przestrzenie pomagają także w walce ze zmianami klimatu, wspierają różnorodność biologiczną i naturalnie zarządzają wodą deszczową. Co ciekawe, tereny zielone mogą nawet zwiększać wartość okolicznych nieruchomości, przynosząc korzyści ekonomiczne dla miasta i jego mieszkańców.

Prowadzenie konsultacji z ekspertami z zakresu urbanistyki i ochrony środowiska

Eksperti to gwarancja, że nowe tereny zielone będą dobrze zaplanowane i długotrwałe. Specjaliści pomagają dostosować projekty do lokalnych warunków, uwzględniając zarówno potrzeby mieszkańców, jak i wymagania środowiskowe. Ich wiedza pozwala uniknąć potencjalnych problemów, takich jak trudności w utrzymaniu czy konflikty społeczne. Dzięki ekspertom, nowe zielone przestrzenie mogą być lepiej zintegrowane z ogólnym planem rozwoju miasta.

Tworzenie nowych zielonych przestrzeni jako praktyczna lekcja ekologii

Akcje, w których uczestnicy (w szczególności młode pokolenia) sadzą drzewa i jednocześnie uczą się o tym, jakie jest ich znaczenie dla środowiska, pozwalają na budowanie trwałego zaangażowania w ochronę przyrody. Takie inicjatywy to nie tylko praktyczne lekcje ekologii, ale też okazja do integracji społeczności. Mieszkańcy zyskują wiedzę o lokalnym ekosystemie i rozwijają poczucie odpowiedzialności za swoje otoczenie.

Zazieleniamy miasta, włączając w ten proces lokalną społeczność

Zaangażowanie mieszkańców to klucz, aby nowe przestrzenie realnie odpowiadały ich potrzebom. Gdy ludzie mają wpływ na to, jak będzie wyglądać ich park czy skwer, czują się bardziej związani z tą przestrzenią i chętniej o nią dbają. To podejście buduje poczucie wspólnoty i zachęca do aktywnego obywatelstwa. Dodatkowo, lokalna wiedza mieszkańców może pomóc w stworzeniu przestrzeni, które są nie tylko piękne, ale i praktyczne.

Angażujemy biznes w proces budowania zielonych miast

Taka współpraca otwiera nowe możliwości. Firmy mogą wnieść innowacyjne pomysły, nowoczesne technologie i dodatkowe fundusze do projektów miejskich. Może to prowadzić do powstania unikalnych przestrzeni, takich jak ogrody na dachach czy zielone ściany budynków. Dla firm to szansa na poprawę wizerunku i realizację celów społecznej odpowiedzialności biznesu. Dla miasta oznacza to więcej zasobów do tworzenia atrakcyjnych, zielonych przestrzeni.

Organizacje pozarządowe jako partner w tworzeniu zielonych przestrzeni

NGO często mają głęboką wiedzę o lokalnych potrzebach i problemach środowiskowych. Mogą organizować warsztaty, wycieczki edukacyjne czy programy wolontariackie, które angażują mieszkańców w opiekę nad zielonymi przestrzeniami. Potrafią też pozyskiwać dodatkowe fundusze i wolontariuszy. Ich udział sprawia, że nowe tereny zielone stają się nie tylko miejscami rekreacji, ale też centrami edukacji ekologicznej i aktywizmu społecznego.

Dotlenieni.org to organizacja społeczna, która powstała po to, aby łączyć ludzi z naturą. Współpracujemy z sektorem biznesu, organizując akcje realizowane w ramach wolontariatu pracowniczego. Edukujemy pracowników, zapraszając ich do wspólnego sadzenia drzew i krzewów na łonie przyrody. Dzięki temu możemy w praktyczny sposób przekazywać wiedzę na temat zieleni.

Wspieramy akcje sadzenia lasów i działamy na rzecz lokalnych społeczności, tworząc nowe zielone przestrzenie w miejscach użyteczności publicznej. Organizujemy zielone warsztaty oraz wykłady poświęcone najważniejszym zagadnieniom związanym z kryzysem klimatycznym. Podczas naszych wydarzeń tworzymy przestrzeń do wymiany doświadczeń i pomysłów. Łączymy przedstawicieli różnych sektorów w jeden zespół działający na rzecz naszej planety.

Barometr Dotlenionych to badanie mające pokazać, w jakie akcje sadzenia drzew mogą zaangażować się mieszkańcy polskich miast. Jego celem jest również wskazanie dobrych praktyk proekologicznych i kierunków, które powinny rozważyć osoby odpowiedzialne za ich tworzenie.

Jeśli w Waszych miastach nie odbywają się żadne inicjatywy związane z tworzeniem nowych zielonych przestrzeni, w które mogą zaangażować się mieszkańcy, skontaktujcie się z nami na hello@dotlenieni.org. Zachęcamy również do kontaktu przedstawicieli firm i organizacji chcących realizować inicjatywy związane z ochroną środowiska.

Postaramy się w kolejnych sezonach zorganizować tego typu wydarzenia we współpracy z naszymi partnerami.

partnerzy

